

ROUTE

EDUCATIONAL & SOCIAL SCIENCE JOURNAL

ISSN: 2148-5518

Volume 8, Issue 5, May 2021, p. 410-412

Article Information

Article Type: Book Reviews

This article was checked by iThenticate.

Article History:

Received

04/02/2021

Received in revised form

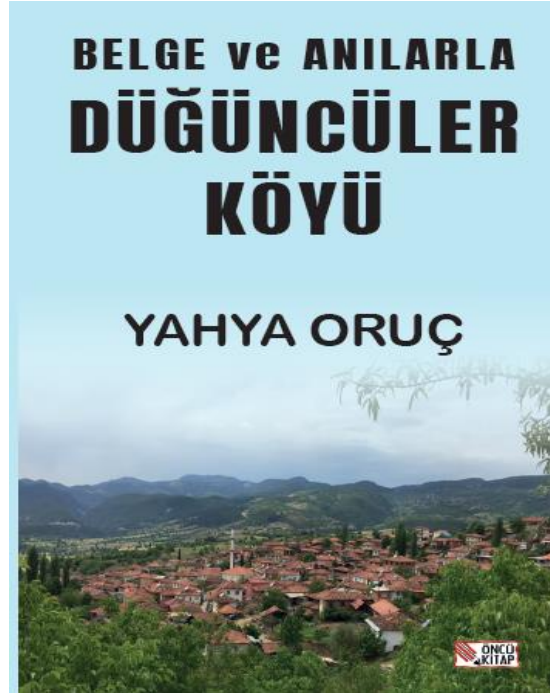
25/05/2021

Available online

28/05/2021

ORUÇ, YAHYA. (2021). BELGE VE ANILARLA DÜĞÜNCÜLER KÖYÜ, ANKARA: ÖNCÜ KİTAP YAYINLARI. 16 X 24 CM EBADINDA 304 SAYFA, ISBN: 978-605-9058-59-9

Âdem AYDEMİR¹

Düğüncüler Köyü, Balıkesir ili Sındırgı ilçesine tabi, ilçe merkezine 50, il merkezine ise 105 km mesafede bir köyümüzdür. Yahya ORUÇ, kendisinin de köyü olan bu köyümüzü Demografya, Etnografya, Sosyal Antropoloji ve Tarih bilimleri

¹ Emekli Tarih Öğretmeni, Araştırmacı-Yazar. e-posta: adem.aydemir@hotmail.com. ORCID: 0000-0001-5106-8441

RESS Journal

Route Educational & Social Science Journal

Volume 8/Issue 5, May 2021

bakımından ele alarak Başbakanlık Osmanlı Arşiv vesikaları, Kızılay yazışmaları, özgün etnoğrafik malzemeler, basından toplanan köy ile ilgili haberler ve hatıralara dayalı olarak incelemiştir. Müellif Yahya ORUÇ, esasen Çevre Sağlıkçı ve Hastane Müdürü olup hâlen Ankara Şehir Hastanesi'nde görev yapmaktadır.

Bu eserin hazırlanmasında çok sayıda Osmanlı Arşiv belgesi, Kızılay yazışmaları, köyle ilgili basın haberlerine dair görseller ile çok sayıda özgün etnoğrafik malzeme kullanılmıştır. Bu yönüyle eser, monografik bir çalışmadan ziyade materyal yayımı niteliğine sahiptir. Eserde kullanılan Osmanlı Arşiv vesikaları Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ ile Balıkesir Cumhuriyet Anadolu Lisesi Tarih Öğretmeni Murat BEKTAŞ tarafından transkribe edilmiş, belgelerin suretleri esere eklenmiştir.

Tanıttığımız bu eserin hazırlanmasında Osmanlı Arşiv vesikalarının yanında, Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Dr. Öğretim Görevlisi Sezai SEVİM'in "**XVI. Yüzyılda Karasi Sancağı: Tahrir Defterlerine Göre**" (1993 YÖK Tez No: 25894) adlı yayımlanmamış Doktora Tezi ile Murat BEKTAŞ'ın "**9192 Numaralı Temettuat Defteri'ne Göre Sındırgı Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Durumu**" (2019 YÖK Tez No: 580326) adlı yayımlanmamış Yüksek Lisans tezinden geniş olarak istifade edilmiştir. Batı Anadolu'da ve hususiyle Sındırgı çevresinde Göçebe Aşiretlerin yerleşik hayata geçmesine dair hususlarda ise başta Prof. Dr. Yusuf HALAÇOĞLU'nun XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi adlı eseri ile Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Nahide ŞİMŞİR'in eserleri ve Burcu KAYGANA'nın "**XVI. yüzyılda Saruhan Sancağı Yörükleri**" (2015 YÖK Tez No: 393671) adlı yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezinden istifade edilmiştir.

Editörlüğü aynı köye mensup olduğum tarafımca ifa edilmiş olan bu eser, Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ tarafından takdim olunmuştur. Eserin "**Tanzimat Başlarında Dügüncüler ve Etrafındaki Köylerin Sosyo-Kültürel Yapısı**" başlığı altındaki 7. bölümü konuya vukufiyeti dolayısıyla "**9192 Numaralı Temettuat Defteri'ne Göre Sındırgı Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Durumu**" adlı Yüksek Lisans tezi ile Sındırgı'ya mahsus "**1239 Numaralı Nüfus Defteri**" ve "**9192 Numaralı Temettuat Defteri**"ndeki verilere dayalı olarak Balıkesir Cumhuriyet Anadolu Lisesi Tarih Öğretmeni Murat BEKTAŞ tarafından hazırlanmıştır.

Eserin inceleme konusu olan Dügüncüler Köyü, Osmanlı Arşiv belgelerinde "**Dügüncüler Der Kaza-ı Sındırgı**" (دوگنجیل در قاضاء صندرغی) ve "**Sındırgı Nahiyesine Muzaf Dügüncüler Karyesi**" (صندرغی ناحیسنه موزاف دوگنجیل قریه سی) olarak geçmektedir. Buradaki Dügüncüler (دوگنجیل) köy adının menşeinin ve esas anlamının ne olduğu hususunda tereddütler hâsıl olmuştur. Bazı alan mütehassısları Dügüncüler adının Osmanlı Türkçesi imla kaideleri gereği (دوگونجیلر) şeklinde imlalanması gerektiğinden hareketle bunun bir çeşit '**gürz**' anlamındaki **döğen** (دوکن) sözünden gelen Döğenciler (دوگنجیلر) olması gerektiğini savunmuştur. Bir kısım alan mütehassısı ise 1573 tarihli Osmanlı Tahrir Defterinde geçen '**Dügünerler**' cemaat adı ile ilgili olabileceğini ifade etmiştir. Ancak 1573 tarihli Osmanlı Tahrir Defterinde hem sonraki Dügüncüler'in yerleşke ve köy adı olan Kornapa veya Konrapa adının hem de '**Dügünerler**' adının geçmesi sonraki Dügüncüler'in önceki Dügünerler ile ilişkili olabileceği görüşünü zayıflatmıştır.

Yahya ORUÇ'un araştırma konusu olan Dügüncüler köyü, Sındırgı ilçesinin en çok koyun yetiştiren köyü olup çok miktarda yün ve yapağı elde edilmiş, bunlardan halı, kilim dokunmuş olup halen de devam edilmektedir. Dokuma işi ipin bir çeşit düğümleme işidir. Dolayısıyla bu köy adı '**düğüm**' sözü ile de ilgili olabileceği ifade edilmiştir. Nitekim Türk dilinde -m-/ -n- değişimi ve buna dair örnekler bilinmektedir. Sonuçta köyün adının '**düğün/ toy**'dan geldiğini

ifade edenler de olmuştur. Katip-i tahrir veya müstensihin Osmanlı Türkçesine ne kadar vâkıf oldukları tartışılabilir gibi Osmanlı Türkçesi ile tahrir veya istinsah edilen belgelerin okunması ve anlamlandırılması hususunda birçok sürprizler vardır.

Burada Fuzûlî'nin:

*“Kalem olsun eli kâtib-i bed-tahrîrin
Ki fesâd-ı rakamı sûrumuzu şûr eyler
Gâh bir harf kusuruyla eder nâdiri nâr
Gâh bir nokta sükûtuyla gözü kör eyler”*

dizeleri hatıra gelir. Müellifin bu durumda köyün adının mana ve menşei hususunda kesin bir kanaate ulaşamamasını makul karşılamak gerekir.

Diğer yandan Dügüncüler köyü şimdiki yerine gelene kadar iki yer değiştirmiş ve iki farklı ad almış gözüküyor. Bunlardan ilki şimdiki köy yerleşmesine yürüme ile 45 dakika kadar mesafede olan ve arazi mülkiyeti Dügüncüler'in olan ve köylülerin halen adını kullandığı Kornapa (قورناپا) veya Konrapa (كوکراپه) adlı yerleşim yeridir. Köy bu dönemde şimdiki arazi adıyla aynı adı taşımıştır. Kornapa veya Konrapa adının Osmanlı Devletinin kuruluş döneminde görev alan önemli komutanlardan birisi olan Konur Alp ile ilgili olduğu söylenmektedir. 1530 ve 1573 tarihli tahrir defterlerinde Kornapa veya Konrapa olarak geçen bu yer adı son olarak 1763 tarihinde köy halkından tımarını terk eden birinden bu tımar alınarak başka birine verilmesine dair Sultan III. Mustafa (1757-1774) tarafından verilmiş tevcihnâmede “*Sındırgı Nahiyesinde Kornapa nam karye*” (صندرغی ناحیسنده قورناپا نام قریه) şeklinde yer almıştır. Ancak bu tarihten sonraki belgelerde Kornapa veya Konrapa adı geçmemiş bunun yerine Dügüncüler veya Döğenciler karyesi ortaya çıkmıştır. Dügüncüler'in daha önceki diğer bir adı ise Osmanlı Arşiv belgelerinde yer aldığı haliyle şimdiki yerleşmeye yürüme ile 15 dakika kadar mesafede olan ‘*nam-ı diğer Eski köy*’dür. Dügüncüler köyünün Nam-ı diğer Eski köy ile ilişkisi muhakkak ise de Kornapa veya Konrapa ile ilişkisini veya bunun Dügüncüler köyünün evveliyatı olduğunu kesin olarak ortaya koyacak vesikalar kâfi değildir. Dügüncüler köyünün şimdiki yerleşmesine XVIII. yüzyılın son çeyreğinde veya XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde taşındığı tespit edilmiştir. Daha 1980-1985 yıllarında nüfusu 950 civarında, hatta 1898 son Osmanlı nüfus sayımında 417 olan köyün dışarıya göç vermesi sebebiyle 2020 yılı Mernis verilerine göre 263’e kadar gerilemiş, köy tenhalaşmış ve köhneleşmiştir. Nihayet Dügüncüler Köyü; 6 Aralık 2012 tarih ve 28489 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 12.11.2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunla Balıkesir’in “*Büyükkşehir*” vasfını kazanmasıyla, Sındırgı ilçesinin kırsal mahallesi haline gelmiştir.

Sayın Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ’un eseri takdiminde ifade ettiği üzere, Yahya ORUÇ tarafından kendi köyü için hazırladığı “*Belge ve Anılarla Dügüncüler Köyü*” adlı bu çalışma hakikaten samimi bir emeğin ürünüdür. Köyün kısa tarihi, kültürü, örf ve âdetleri, eğitim ve öğretim alanında yetişenler gibi 22 ana başlık altında ele alınan bu kitap daha sonra yapılacak geniş çalışmaların habercisi ve öncüsü olacağı kanaati ile eseri hazırlayan Sayın Yahya ORUÇ’u tebrik eder, sağlık ve mutluluklar dilerim.